

Poučni in zabavni del.

Kronanje ruskih carjev v starem in novem času.

Že štiristoletja se kronajo ruski carji v cerkvi Vnebovzetja, katero je v svoji sedanji podobi zgradil beneški stavbeni mojster Fioraventi in je 1478. leta bila blagoslovljena. Kakor druge cerkve so tudi to 1812. l. oplenili Francozi in marsikak sveti nakit je tedaj se pretopil in v druge dragocenostij se predelal. Ta cerkev ima mnogo relikvij, ruskih starinskih stvari, lepih mašnih oblek in drugih dragocenostij. V tej cerkvi, ki ima poleg prostora posvečenega Vnebovzetju Marije še tri kapele, se vrši kronanje carjevo v omenjenem prostoru.

Sedaj pri kronanju rabljivi znaki svetne oblasti carjeve izvirajo iz časa Petra I., kateri je, ko je prevzel imperatorski (cesarski) naslov, zamenil križ, krono in plas Monamahov z škrlatnim plaščem, krono in redom sv. Andreja Prvo poklicanega. Žeslu in državni zastavi je dodal še državni pečat in določil, da se ima državna zastava pri vsakem kronanju nova napraviti. Premembe so se tudi zaradi tega vpeljale, da se olajša teža kronskega nakita. Kakor poročajo časopisi, je tehtal kronanski plašč Teodorja Ivanoviča dve sto funtov in je šest knezov moralo nositi z briljanti okrašeno vlečko njegovo. Vendar je tudi še krona, s prst dolgim rubinom Menčikova, katero je dal napraviti Peter I. za svojo soprogo Katarino za poldrugi milijon rubljev, tehtala 4 $\frac{1}{2}$ funta in škrlatni plašč carice z mnogimi na njem napravljeni orli celo 150 funtov. Če tudi je carica z lahkoto vzdignila težko maršalsko palico, vendar je prišla k kronanju v Granatno dvorano brez težkega bremena iz zlate snovi napravljenega kronskega plašča. V teku časa so se pridružile še nove krone. Najdražji znak kronanja je žeslo slovečega „Orlova“, o katerem izvoru se marsikaj pripoveduje. Najbolj razširjena je govorica, da je ta briljant oko zlatega leva prestola velikega mogula v Delkiju, katerega je prodal tat v Malabar nekemu kapitanu za dva tisoč guinej.

Tudi trije kronanski stoli, ki se rabijo v cerkvi Vnebovzetja v Orožni palači, izvirajo iz starih časov, izza Ivana III., Mihajla Fedoroviča in Alekseja Mihajloviča. Če se, kakor letos udeležuje kronanja tudi carice mati, rabijo se vsi trije kronanski stoli. Ti stoli se preneso iz cerkve v Granatno dvorano, kjer je kronanska pojedina, takoj ko se kronanski spreved povrne v Andrejevo dvorano iz cerkve. V Andrejevi dvorani se pa pri vsakem kronanju naredi novi prestol. Stari se shrani v orožni dvorani. Za letošnje kronanje so bili naredili prestol po načrtu konservatorja orožne dvorane grofa Komarovskega. Prestol je podoben velikemu šotorju, katerega draperije izpolnujejo prostor mej dvema stebroma te dvorane. Šotor je prevlečen z zlato snovjo in hermelinovimi kožami in je zgoraj podoben vrhu kakega ol-

tarja. Vrh ima lepe lesene rezbarije motno pozlačene. Z zlato snovjo prevlečen strop šotorja je prevlečen z državnim grbom, z imenskim počrkom carjevi, obdanim z Andrejevo verižico. Na prestol pelje nekaj z zlato snovjo pokritih stopnic. Sedeži so narejeni iz zlate snovi, in okrašeni po motivih iz neke bizantinske cerkve v Solonu in iz cerkve sv. Marke v Benedkah.

Povrnimo se v Granatno dvorano. Iz predvorane poleg te vogelne dvorane, ostanka stare kremelske palače, peljejo vrata na Rudeče stopnice, ki s počivajočim kamnitim levom iz 1686. leta spominjajo na starobeneške stopnice. Po teh stopnicah in od tod po hodniku pogrnenem z rudečim kamnom gre spreved v cerkev Vnebovzetja, in se ravno tod vrne v Andrejevo dvorano, kjer car izroči žeslo in državno jabelko kronanskemu maršalu.

Stene Granatne dvorane, ki izvirajo iz petnajstega stoletja, bi vedele mnogo povedati; bile so priče mnogih kronanj. Tukaj so vladarji Rusije po kronanju vsprejemali čestitke tujih knežjih gostov, tu so bile s starih časov kronske pojedine. Iz temnega hrastovega lesa izrezljan prestol z nebom iz zlatega brokata, okolu in okolu ob stenah klopi v staroruskem slogu, ki se na dan kronanja pokrijejo z dragocenim blagom in veliko število srebrnih posod, darila tujih vladarjev so oprava te starinske dvorine. Štirje veliki lestenci in dvajset stenskih svečnikov razsvetljuje to lepo dvorano. Prostor je omejen in zatorej ne more dosti ljudij h kronskemu obedu. Carska dvojica pride v Granatno palačo v polni kronanjski opravi z žeslom in državnim jabelkom in se usede na prestol, kjer je zanjo že kosilo pripravljeno.

Že v starih časih so ob kronanju bile velike slavnosti v zabavo tujih knezov in ljudstva. Pozabiti se ne sme, da kronanske slavnosti trajajo tri tedne, kronanje carja Nikolaja I. je trajalo celo več kakor jeden mesec. Neki dogodek izza kronanja Aleksandra II. ostane dolgo v spominu ruskega naroda, bil je velik umeten ogenj. Bogataši in ubogi, mladi in stari, vse je šlo gledat iz mesta ta prizor. Kako velikansk je bil ta prizor, si vsakdo lahko misli, če povemo, da jeden sam boket, ki je gorel dvajset minut, je bil sestavljen in 42.000 raket in 1100 rimskih lučic, ki so vrgle nad 21.000 svetlih kroglic. Dva tisoč godcev in 1000 pevcev je zabavalo ljudij. Ko je bilo končano, se je pokazalo veliko pomanjkanje voz, mnogi, ki bi se bili radi peljali, so morali peš v Moskvo, drugi so čakali jeden ali dva dni.

Za nižje ljudske razrede je pogoščenje jako bistven del kronanja in ta ljudska veselica je za opazovalca jako zanimiva. Ko je bil kronan Peter I., je bilo pogoščenje v Kremľu mej kronsko pojedino v Granatni palači. Car Pavel, ki mej kronanjem ni trpel ljudij v Kremľu, je pogostil ljudij na Ljubanskem trgu. Tu so bili pečeni voli, teleta, ovni in perutnina in tudi vina ni manjkalo. Od Miasnicke do Rudečih vrat bile so mize z raznimi slaščicami. Veliko je bilo pogoščenje za kronanje carja Nikolaja I. in Aleksandra II. Tedaj so bile mize že s prti pokrite, na njih polno gnati, plečet, perutnine, pe-

ženih ovnov s pozlačenimi rogovi, in nič manj kot 18 vinometov.

Še večje je bilo pogoščenje na Hodinskega polju pri kronanju Aleksandra II. Nad 400.000 ljudij je že pred dnem pridrla v dežju na dotični prostor, kjer je bilo pripravljenih 239.322 jedij in 4347 vedrov vina in piva. Seveda so nakrat vse pojeli. Bilo je 642 miz, ki bi bile zavzemale 13 vrst, da bi jih postavil jedno za drugo. Ljudje so se grozno gnetli k vinometom. Vse ovire so na mah odstranili. Zajemali so iz velicega rezervara vino s kapami, čevlji in z vsem, kar je kdo imel pri roki, za se in za druge. Nimalo ni dež motil veselih ljudij, neprestano kričečih ura. Da se je upitje daleč razlegalo.

Poučni in zabavni drobiž.

— Nadvojvodi Albrehtu, slavnemu zmagovalcu pri Kustoci, postavijo letos spomenik na Dunaju. Spomenik bode stal 250.000 gld. Nabralo se je že 150.000 gld.

— Kaj naj naša dekleta bero? „Agrar Zeitung“ se peča v jedni svoji zadnjih števil s tem vprašanjem. Občno je znano, da naše dame zahtevajo v družbi večjo veljavo, kakor je primerno njih duševnim zmožnostim. To večjo veljavo si pa more pridobiti le z večjo omiko. K temu pa jim more pomagati le branje dobrih spisov. Sedaj dekleta bero le romane, s čimer si gotovo ne bistrijo duha. Navadijo se sanjari, misliti pa ne. Dekleta se navadno v šoli več nauče, kakor fantje, in kažejo mnogokrat večje veselje do učenja. Deček, ko izostane iz šole, se bavi s svojim poklicem, razširja svoje znanje in postane misleč mož, dekle pa pozabi, kar se je naučilo v šoli. Zabava se v družbah, čita slabe zabavne spise in duševno ne napreduje. Zagrebški list priporoča, naj bi dekleta čitla v prvi vrsti znanstvene spise, potem dobra pesniška dela, učila se tujih jezikov, tako množila si znanje in bistrila duha. Zabavni spisi naj bodo še le na drugem ali tretjem mestu.

Lužiški Srbi. Dne 8. apr. je imela Matica Lužiških Srbov občni zbor, katerega se je udeležilo 62 členov v Budišnju. Predsednik Matici Jurij Lusčanski je ob 3. pop. otvoril zborovanje. Med umrlimi členi je prelat in kanonik Jak. Buk, ki je duševno in gmotno podpiral narodov napredek ter v oporoki večji del svojega imetja odločil narodnim potrebam. Rad se je imenoval „Lužiškega Srba“, ki je dal tudi za narodni dom 500 mark. — Členi so se pomnožili tudi za prošlo leto. Glavni razgovor se je sukal letos na zboru okolu zidanja „Matičnega doma“. Doneski in darovi vrlo dohajajo, a skupni znesek je že mnogo premajhen. — Matica je imela lani dohodkov 2432 m., izdatkov pa 2315 m.; vse imetje Matice je narastlo na 5049 m. Stari Matičin dom je imel dohodkov 2110 m., izdatkov pa 1317 m. — Novih knjig so Matici podarili 55 komadov; Mat. knjig se je prodalo 7789 odtisov. Na predlog dr. Muke so se imenovali jednoglasno častnimi členi: kanonik Herman za izredno podporo Matič. domu, in ker zalaga tudi Mat. časopis, potem učitelj Wjela za marljivost v srbski književnosti in Adam Sapieha, goreči prijatelj Mat. doma, Prof. dr. Muki, ki se vsestranski in neumorno žrtvuje interesom Matice in naroda, je pa zagrmela „slava“! zborova. — Sklenili so k letu položiti temeljni kamen Mat. domu ter delovati med preprostim narodom, da bi se vnel za ta dom. Jeden člen je priporočil zasnovo več moških pevskih zborov. Izrekla se je želja, da bi se bolj širili domači spisi med narodom, a tudi ti Srbi nimajo domačega knjigarja. Sprožili so tudi misel, da bi se tiskali listi s slikami, kakoršni so nemški „Bilderbogen“, seveda s srbskimi

napisi in teksti. Prihodnje leto bo jubilejni, slavnosti zbor (50 letnica), in to okolu Posta. Pozdravili so naposlet ljubljence Ad. Černega ter zapeli domačo himno „Hišce Serbstwo“. Tako se je završil zbor pri soudeležbi in lepi slogi posvetih in duhovnih rodoljubov; med duhovniki so pastori in kat. svečeniki, a vsi so složni, vse prešinja le jedna misel: blaginja narodova.

Prebivalstvo Londona. Glasem najnovejših statističnih izkazov ima London 4,411,261 prebivalcev.

Dijaški konvikt v Moskvi. Ruski car je daroval za ustanovitev dijaškega konvikta v Moskvi 300 000 rubljev. Ker so ruski vseučiliščniki skoro sami siromaki, — sinovi imovitih ljudij se vzgajajo po posebnih zavodih, bo ta konvikt zanje največja dobrota.

Zvon velikan. V največji moskovski livarni zvonov se je izdelal zvon, kateri tehta 24 000 kilogramov. Veljal bode 30.000 rubljev. Zvon bo okrašen s plastičnimi podobami, našajočimi se na kronanje ruskega carja.

Novice.

— **Najvišje potrjenje.** Presvitli cesar je z Najvišjim odlokom z dne 26. maja t. l. blagovolil potrditi izvolitev mestnega odbornika in deželnega poslanca g. Ivana Hriberja županom stolnega mesta Ljubljane.

Posojilo Ljubljani. Budgetni odsek vsprejel je nespremenjeno vladno predlogo o državnem posojilu ljubljanskemu mestu, deželi kranjski in hišnim posestnikom. Poslanec Klun je predlagal, naj bi se povračevanje razstegnilo na 40 let, a odsek je predlog odklonil.

Domovinska pravica. Mnogi poslanci zlasti Mladočehi zahtevali so, da se naj še v tem zasedanju reši zakon o premembi načrta zakona o volilni pravici. Sedanji zakon je krivičen in naklada zlasti malim kmetskim občinam prevelika bremena. Premembi domovinskega zakona se upirajo zlasti zastopniki mest, ki kažejo včasih v tem oziru kaj čudne nazore. Seveda, ko bi se bil volilni red premenil po Taaffejevem načrtu, bi v novem državnem zboru ne bilo nobene ovire pravični premembi domovinskega zakona. Sedaj se pa ne ve, kako se ta stvar reši. Sedaj se je odložila do jeseni. Za odložitev je glasovala tudi večina slovenskih poslancev, čemur se mi močno čudimo. Razen poslanca ljubljanskega mesta, vsi slovenski poslanci zastopajo okraje, ki bi imeli korist od premembe domovinske pravice. Tako postopanje državnih poslancev je voda na mlin socijalnih demokratov.

— **»Dramatično društvo«** volilo je na svojem občnem zboru dne 30. maja gg.: dr. Iv. Tavčarja za predsednika, v odbor pa ravnatelja Iv. Šubica, dr. Jos. Stareta, prof. Funtnka in prof. Orožna. V odboru so odprej še naslednji gg.: dr. vitez Bleiweis, notar Gogola, notar Plantan, ravnatelj G. Pirc in dr. Tekavčič.

— **»Slovenske Matice«** XXXI. občni zbor bode v sredo dne 24. junija ob 5. uri popol. v mestni dvorani. Vrsta razpravam: 1.) Predsednikov govor. 2.) Letno poročilo tajnikovo o odborovem delovanju v dobi od 1. oktobra 1895. do 31. maja 1896. leta. 3.) Sklep računa o društvenem novčnem gospodarstvu za 1895. leto. 4.) Volitev treh računskih presojevalcev. 5.) Proračun za l. 1896. 6.) Dopolnilna volitev društvenih odbornikov. 7.) Posamezni predlogi in nasveti.

— **Občina Vipava,** ki se je v smislu zakona sklenjenega od deželnega zbora kranjskega razdelila v dve samostojni občini, namreč Vipava in Vrhpolje je pred razdružitvijo volila častnim občanom svojega zasluženga župana gosp. A. Hrovatina.